
מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף קג'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

דיני סומא בחליצה ועוד דינים אחרים

איתא בגמ' שהחולצת מן הסומא כשרה. ויש לעיין מהו למעשה. לשון הרמב"ם הוא ש"הסומא אינו חולץ" והראב"ד משיג עליו שזהו רק ביש אחים אחר. ומשמעות השגתו הוא שאם הוא האח לבד יכול לחלוץ אפילו לכתחילה וכן ביאר המגיד משנה ולפי הרמב"ם הוי בדיעבד בכל אופן (ורק שיש לעורר שהרמב"ם באמת לא מזכיר שבדיעבד כשרה וצ"ע בזה). ושיטת הרשב"א שיטה שלישית שכוונת הגמ' כאן שאינה אפילו בדיעבד ורק נקט לישנא כשרה מחמת סיפא (ואפשר שכן הוא שיטת התוס') ע"ש. ויוצא עכ"פ ג' שיטות.

ובשו"ע הובא שיטת הרמב"ם ושיטת הראב"ד וכן הסביר הבית שמואל ורק לא הכריע כאן בשו"ע ההלכה למעשה. אלא שהרמ"א לקמן משמע שפוסק כהראב"ד וכן הבין הגר"א.

ודין הנ"ל לכ' אינו תלוי בדיון כללי של כל התורה כולה אם סומא חייב במצות שהמג"א כבר פסק בשם כמה הגדולים שסומא חייב במצות דאו' (שלא כהנחלת צבי שהוא באמת שיטת רבינו ירוחם שהם חייבים רק מדרבנן) שכאן הוא דין פרטי בראיית הרקיקה וכן חידש הרמב"ם ותוס' כאן מדברי הפסוק עצמו (אע"פ שלא מוזכר זה בגמ'). אכן יש עוד דינים שאינם תלויין בראיה שאפילו לדין מחמירים בסומא ע' בחוות יאזיר שהביא ב' טעמים שסומא לא יהא ש"ץ בימים נוראים ע"ש.

ויש להביא עו"ד מראה מקום מופלא כאן בשם החכמת שלמה. החכ"ש חוקר שם מהו דינו אם מותר לחולה הסנוירים (חולי משהו של עינים שבא לידי סומא) לאכול טריפות. וחוקר שם צד שכל חולי העין פקו"נ ממש אלא שדוחהו שרק אם העין עצמו בא לצאת (עין מורדת) אבל כאן שרק סימוי העין לכ' לא. וממילא לא דוחין שבת עליו ג"כ שלהלכ' קיי"ל שאין מחללין על אבר אחד. ורק מחדש חידוש נפלא שכיון שהטעם שדוחין שבת מפני פקו"נ הוא ש"מוטב שיחלל וכו'" ויש ראשונים הפוטרים סומא ממצות דאו' ממילא מחללין שאין הולכין ברוב במצב פקו"נ.

- רמב"ם יבום וחליצה ד' ח'
- השגת הראב"ד שם
- מגיד משנה שם
- רשב"א יבמות קו:
- שו"ע קסט' ס"ק מח'
- בית שמואל שם
- רמ"א סו"ס קעב'
- ביאור הגר"א שם
- שו"ע או"ח סימן נג' ס"ק יד'
- מג"א שם
- חות יאיר סימן קעו'
- חכמת שלמה או"ח שכח'

קריאתו, ליכא למימר האי לא לעיל קאי, ואי מפסיק לית לן בה⁶¹. מאי טעמא וירקה בפניו בעינן. מסתברא דלא קאמר אלא כדי שיהא כנגד פניו, בין רואה בין אינו רואה, ואפילו סומא חולץ לכתחלה⁶². והא דתניא בברייתא⁶³ והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה, לאו דוקא דיעבד אלא אף לכתחלה, דכולה ברייתא בלכתחלה היא, דמשום סיפא דקתני חליצתה פסולה תנא רישא חליצתה כשרה. אבל הר"מ במז"ל כתב⁶⁴, והסומא אינו חולץ שנאמר וירקה בפניו ואין זה רואה הרוק. ויש סעד לדבריו, מדאיצטריך בברייתא⁶⁵ למיתני, והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה⁶⁶. ומיהו איפשר היה לדחות, דמשום דכתיב וירקה בפניו, איצטריך תנא לאשמועינן דלא בעינן שיהא רואה הרוק, אלא שיהא הרוק להדי פניו.

ואמר לנו ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ והנעל הנעל. תניא בסיפרי⁶⁷, ר' יהודה אומר מצוה על כל העומדים לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל שלשה פעמים⁶⁸.

בלא אבה יבמי, דאין דרכן של נשים לידע לקרות וכולן אינן ראויות לבילה עד שילמדום, אבל סתמן של אנשים לידע וראויין לבילה הם⁶⁹. ותמיהא לי, מאי שייך הכא ראוי לבילה, והלא קריאה זו בבת אחת אינה גזרת הכתוב, אלא חששא בעלמא הוא כדי שלא יראה כאומרת לא מאן יבמי אלא אבה יבמי, והילכך אי אמרת אסוקי מילתא היא ולא ניחוש בשאינה אומרת בבת אחת, אף בשאינה יודעת נמי כך, דבשלמא גבי ואמר ואמרה דתנן במתניתין⁷⁰ דקריאה לא מעכבא, ואמרינן בגמרא⁷¹ משום דראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ניחא, דהתם לאו מחששא הוא אלא מגזרת הכתוב כעין בילה, ורחמנא לאו בבילה ממש קפיד אלא בראוי לכך, אבל הכא מאי ראוי לבילה שייך ביה⁷². ורש"י ז"ל⁷³ נראה דלא גריס כר' זירא, אלא הכי גריס, מודה רבא בלא אבה יבמי, כלומר דבעינן שלא יפסיק בשעת קריאה, דאי מפסיק משמע דלאו ארישא קאי, דאמרינן מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא, כלומר לא מאן אלא אבה, אבל בלא חפצתי לקחתה שהוא פתיחת

סליק פרקא בס"ד

בנל"ך ואע"י בילא"ר⁷⁴

הנמוק"י, וכ"כ המאירי בשם התוספות. 63 לעיל קג, א. ועיי"ש בתוס' ד"ה והחולצת. 64 פ"ד יבום ה"ח. ועיי"ש בהשגות הראב"ד, במ"מ, בלח"מ ובמ"ל. 65 ועיין ברש"י ד"ה להדי אפיה, שכתב: לנגד עיניו שיראהו, והיינו כדעת הרמב"ם. ועיין בישרש יעקב ובערוך לנר. 66 כי תצא פיסקא רצא. 67 לפנינו שם ליתא: שלשה פעמים, ועיי"ש במאיר עין בשם כת"י. 68 = ברוך נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

יבום ה"ד. 56 וכ"ה בכעל העיטור אות ג' גט חליצה, וכ"ה באו"ז ח"א סי' תרע בשם הר"ח, וכ"כ בתוס' הרא"ש בריטב"א בנמוק"י ובמאירי. 57 לעיל קד, ב. 58 שם ע"ב. 59 וכה"ק הריטב"א והמאירי. וכעין זה הק' בתוס' הרא"ש ובפסקי הרא"ש. 60 בד"ה מודה רבא בלא אבה יבמי. מובא ברא"ש שם, ובריטב"א. 61 וכ"פ באו"ז ח"א סי' תרע בשם הריב"ן, וכ"כ המאירי שכ"ה עיקר הדברים כפי' זה. ועיין בריטב"א שכתב פירוש נוסף לגירסא כדר' זירא. 62 וכ"כ הריטב"א בשם רבותינו

סעיף מ"ח (מז) (מח) **הסומא אינו חולץ**: לדעת הרמב"ם (פ"ד מיבום ה"ח) ורמב"ם (בהשגות שם) זרין הינם לראות הרוק, משו"ה לכתחילה אינו חולץ, אלא לדעת הרמב"ם אם אין אה אלא הוא הו' כדעבד, מאחר שאין תקנה לדבר, כמ"ש בהג"ה סעיף י"ב. וזרין יסוב, למה נמי שאינו יכול לעמוד פוסק (בהג"ה שם) נפשוטות דחולץ מיושב, ואלן הניא דעת הרמב"ם נכנס יש מי שאומר. ואפשר [ד] בחולה אינו יכול ליבס ג"כ, ואלן אפשר ליבס. ומ"ש ואלן חלץ [חליצתו] כשירה, כתב המגיד הטעם משום דק"ל ריקקה אין מנעבת. ואין נראה, דהא נענין ראי לביא כמ"ש לעיל [ספ"ד כ"ח] נענין קריאה. אלא נראה, משום [ד] לרוש זה זרין לראות הרוק אינו אלא אסמכתא נעלמא, דהא כתיב [דברים כ"ה ט'] וריקה נפניו, ולא כתיב לעניו, ונפניו היינו נגד פניו אף שהוא אינו

רואה. ועיין נ"י סוף פרק מלות חליצה [יבמות ל"ה ריש ע"ב מדפי הר"ף] דכתב, סומא חולץ לכתחילה דא"ל לראות הרקיקה. ונראה [ד] נענין ראיית הרקיקה יש להסמיר לכתחילה, וכן אם יש אה אחר יתלוך האחר, ואם אין לו אה אחר יתלוך זה כדעת הרמב"ם: **סעיף מ"ט** (מח) (מט) **חליצתה פסולה**. הנה נמתניתין זו [יבמות ק"ד ע"ב] יש גירסא מוחלפת. לפי גירסא שלנו מני קטנה חלצה מחלוך משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה, ודייקו חוס' [שם ק"ה ע"ב ד"ה קטנה] מזה, כיון דמני פסולה, למה מנא מחלוך משתגדיל, אלא דלא תימא חליצה פסולה מדרבנן, להכי מנא מחלוך משתגדיל, ימור לשון, לאשמעינן דחליצת קטנה אינה כלום כמו חליצת קטן, ומזה נשמע, למה דק"ל [לעיל חליצת קטן] כן הוא נחליצת קטנה. אע"ג

מ"ח (מח) [פ"ב ק"ח] **הסומא אינו חולץ לכתחילה ואם חלץ חליצתו כשרה** (ק"ט) **ט"ו** **יש מי שאומר שאם אין אה אלא הוא חולצת לכתחילה (כדי שלא תענג** (ב"י מצא כתוב) **ולא מקרי סומא אלא נשמי עניו** (הגהות מיימוני פ"ד ק"ט)).

מ"ט (מח) **קטנה שחלצה לגדול** (מ"ט) **חליצתה ציונים ומקורות** (ק"ח) טור ורמב"ם פ"ד מיבום ה"ח. (ק"ט) טור בשם הרמב"ם בהשגות שם. (ק"ט) מיבום אות י'. (קמ"א) טור ורמב"ם פ"ד מיבום ה"ח.

מורי זהב

סעיף מ"ח (כ"ב) **הסומא אינו חולץ**. בגמרא [יבמות ק"ג ע"א] איתא והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה, וליף הרמב"ם (פ"ד מיבום ה"ח) דדוקא דיעבד אבל לכתחילה לא, משום דכתיב [דברים כ"ה ט'] וריקה נפניו, ואין זה רואה הרוק. והשי' מי שאומר הוא הרמב"ם שהגיה שם והוא שיש שם אה אחר שיהלוח, עכ"ל. ונראה טעם פלוגתייהו, דכ"ע סבירא להו דמשום עיגונא יש להקל בדיעבד, אלא הרמב"ם ס"ל הטעם דלכתחילה לא אפילו באין שם אחר שיהלוח, כיון דאפשר ביבום למה נעשה חליצה גרועה דכאן. ואין להקשות, הא אפילו בחליצה טובה ס"ל הרמב"ם פ"ב דיבום (ה"י) דמצות יבום קודמת, הא לא קשיא, דבעלמא שיש לפניו ב' מצות והיינו יבום וחליצה הוורו לו חכמים שיקדים היבום שהיא מצוה גדולה יותר, אבל מי שרוצה לחלוץ אין עליו איסור ועובר לא דין תורה ולא על דרבנן אלא שאין עושה מצוה מן המובחר, משא"כ כאן שיש איסור בחליצה כיון שהיא גרועה אלא בדיעבד הויה חליצה, וחייב כאן מדרבנן להקדים היבום. והרמב"ם ס"ל מצות חליצה קודמת, וכיון שיש איסור ביבום, אין לו מעלה על חליצה אפילו היא גרועה, משו"ה לא אשכחן כאן איסור לכתחילה בחליצה זו אלא אם יש אה אחר שיהלוח, ואם אין אחר מותר בחליצה משום עיגון. ואין להקשות, הא בפ"ב דיבום כתב הרמב"ם דמצות יבום קודמת, ולא השיג שם הרמב"ם עליו לומר דחליצה קודמת, אין זה קשיא, דאפשר דלא פסיקא ליה כולי האי, אלא חש לחומרא דחליצה קודמת. וכן איתא בב"י דכתב וז"ל, ואני מצאתי בשם גדולי אשכנז דטעמא דהרמב"ם משום דאין לך דיעבד גדול מזה שלא תתעון, ומצאתי ע"ד* דלהלכה למעשה יש לחוש דשמא הרמב"ם ס"ל דמצות חליצה קודמת ולהכי חשיב דיעבד משום עיגונא, אבל לפוסקים מצות יבום קודמת, מנלן דחשיב דיעבד, עכ"ל. פירוש, שיש לה היתר יבום, ולמה תעשה חליצה גרועה הזאת. והמגיד משה (פ"ד מיבום ה"ח) כתב דאין הכרח לחלץ בחילוקים כאן, וז"ל, ואינו יודע הכרח לזה, אלא או ברייתא היא בדוקא בכל גוונן, פירוש, לאסור לכתחילה, או דילמא לאו בדוקא אלא משום דסיפא נקט בשאר דינים חליצתה פסולה תנא ירשא כשירה, והוא הדין אפילו לכתחילה, עכ"ל. וכן בב"י [שם ל"ה ריש ע"ב מדפי הר"ף] כתב היתר ואפילו לכתחילה. על כן נראה דלדין דאין מבימין, פשיטא שיש לסמוך על הרמב"ם דסומא חולץ לכתחילה, דמשום עיגון אין להקל.

כ"ה
נ"ב
ח"ו
פ"א

נחלת צבי

אלא נמר חליצה, או מיהלפא לאנישי, שאמרו הם מדקיקה ודאי חלצה נרשא ואפ"ה חזרה ומינמנת, ואמי למשרי חלצה לאחין: **סעיף מ"ח ע"ב**. **הסומא אינו חולץ לכתחילה**. לפי שאינו יכול לראות הרוק: **ע"ה חולצת לכתחילה**. לפי שאין לך דיעבד גדול מזה:

הא אפילו בחליצה טובה ס"ל הרמב"ם פ"ב דיבום (ה"י) דמצות יבום קודמת, הא לא קשיא, דבעלמא שיש לפניו ב' מצות והיינו יבום וחליצה הוורו לו חכמים שיקדים היבום שהיא מצוה גדולה יותר, אבל מי שרוצה לחלוץ אין עליו איסור ועובר לא דין תורה ולא על דרבנן אלא שאין עושה מצוה מן המובחר, משא"כ כאן שיש איסור בחליצה כיון שהיא גרועה אלא בדיעבד הויה חליצה, וחייב כאן מדרבנן להקדים היבום. והרמב"ם ס"ל מצות חליצה קודמת, וכיון שיש איסור ביבום, אין לו מעלה על חליצה אפילו היא גרועה, משו"ה לא אשכחן כאן איסור לכתחילה בחליצה זו אלא אם יש אה אחר שיהלוח, ואם אין אחר מותר בחליצה משום עיגון. ואין להקשות, הא בפ"ב דיבום כתב הרמב"ם דמצות יבום קודמת, ולא השיג שם הרמב"ם עליו לומר דחליצה קודמת, אין זה קשיא, דאפשר דלא פסיקא ליה כולי האי, אלא חש לחומרא דחליצה קודמת. וכן איתא בב"י דכתב וז"ל, ואני מצאתי בשם גדולי אשכנז דטעמא דהרמב"ם משום דאין לך דיעבד גדול מזה שלא תתעון, ומצאתי ע"ד* דלהלכה למעשה יש לחוש דשמא הרמב"ם ס"ל דמצות חליצה קודמת ולהכי חשיב דיעבד משום עיגונא, אבל לפוסקים מצות יבום קודמת, מנלן דחשיב דיעבד, עכ"ל. פירוש, שיש לה היתר יבום, ולמה תעשה חליצה גרועה הזאת. והמגיד משה (פ"ד מיבום ה"ח) כתב דאין הכרח לחלץ בחילוקים כאן, וז"ל, ואינו יודע הכרח לזה, אלא או ברייתא היא בדוקא בכל גוונן, פירוש, לאסור לכתחילה, או דילמא לאו בדוקא אלא משום דסיפא נקט בשאר דינים חליצתה פסולה תנא ירשא כשירה, והוא הדין אפילו לכתחילה, עכ"ל. וכן בב"י [שם ל"ה ריש ע"ב מדפי הר"ף] כתב היתר ואפילו לכתחילה. על כן נראה דלדין דאין מבימין, פשיטא שיש לסמוך על הרמב"ם דסומא חולץ לכתחילה, דמשום עיגון אין להקל.

גור אריה

סעיף מ"ט **קטנה שחלצה לגדול חליצתה פסולה**. אצל גדולה שחלצה לקטן, אין חליצה כלום ולא נפקלה אפילו עליו. נ"י פרק מלות חליצה [יבמות ל"ד ע"א מדפי הר"ף] וטור וז"ל. **אע"ג שכתב העור לדעת הרמ"ם חליצת קטנה שזה לחליצת קטן:**

ביאור הגר"א

סעיף מ"ח ק"ג. ויש מי כו'. כו"ל סעיף י"ב [בהג"ה] דכל דבר שאין לו תקנה הו' דיעבד: ק"ל. ולא מיקרי כו'. שהלמנ"ם (פ"ד מיבום ה"ח) כתב הטעם משום שנאמר [דברים כ"ה ט'] וריקה נפניו, ואין זה רואה הרוק. ועיין חוס' [יבמות] ק"א ז' ד"ה ש"מ כו': **סעיף מ"ט** ק"ה. **קטנה כו'.** כו"ל [בסעיף מ"ג וס"ק ק"ו], כגירסא [במשנה יבמות ק"ד ע"ב] פסולה, וכמ"ש גר"ם פ"ג דגיטין [כ"ד ע"ב]:

באר הגולה

סעיף מ"ח מ. ט"ו. וכ"ל הרמנ"ם פ"ד [מיבום ה"ח], דכתיב [דברים כ"ה כ"ה ט'] וריקה נפניו, ואין זה רואה הרוק. וכתיב הכה המגיד שלמד זה מהצרייתא דמנא חליצתו כשירה, דמשמע דיעבד, שם [ביבמות] ריש דף ק"ג. ע. הרמב"ם שם בהשגות. **סעיף מ"ט** י. ז' ינימיו לעיל בסעיף מ"ג [אות ק']:

פתחי תשובה

סעיף מ"ח לט. ויש מי שאומר. עיין בתשובת פרח שושן כלל ב' ב' ס' ב' ג' שעמד דכאן הביא מרן דברי הרמב"ם בסתם וסברת הרמב"ם בשם יש מי שאומר, מוכח דדעתו לפסוק סתם דבכל ענין לא תחלוץ לכתחילה, ובסדר חליצה [בגמרא] סעיף י"ז משמע שסתם כהרמב"ם. וגם יש לתמוה על הרמ"א ז"ל שכתב בסימן קע"ב סעיף ט"ו בהג"ה, ונ"ל שאם אין כאן אה כו'. והאריך בזה, ומסיק, לענין הלכה אין לזון מדברי מרן בסדר חליצה ומור"ם בהג"ה הנ"ל דבאין שם אה אלא הוא או מחמת סיבה, תחלוץ ממנו לכתחילה, דכל מידי דלא אפשר כדעבד דמי, ע"ש: **סעיף מ"ט** מ. חליצתה פסולה. עיין ב"ש סקמ"ט. ועיין בספר קרבן נתנאל פרק מצות חליצה אות ל"ח [יבמות פ"ב ס' י"ג אות ע']:

באר היטב

סעיף מ"ח מט. לכתחילה. כ"ל הרמנ"ם [פ"ד מיבום ה"ח]. וזרין יסוב למה פסק דחליצת מנעל היא מיושב לכתחילה כדליתא שם פ"ד [ה"ח], ונחליצת סומא דוקא דיעבד, הא מרזייהו ק"ל תשיב כדנן כדליתא בינמות דף ק"ג ע"א בין יושב בין מוטב והמולת מן הסומא חליצתו כשירה, ומאי שנא הא מהא. ואפשר לומר, יש דמקשה על אממר שם והתניא בין עומד בין יושב וכו', ואי אמרין דישב דוקא דיעבד הוא א"כ מה מקשה, הא כדעבד כשר ומוי אל חל דמק רגלו בחרץ להרמנ"ם כדליתא נמגיד שם [ה"ח], וז"ל:

ראש פינה - עקבי הבית

סקמ"ח. הו' כדעבד כו'. עיין לעיל סקל"ה מ"ש ז"ש נשם רש"ט. ונראה בענין ראיית הרקיקה כו'. ר"ל נצלו סומא זרין לכתחילה גם הינם לראות הרקיקה. וכן אם יש כו'. ר"ל וכן נסומא אם יש אה אחר: סקמ"ט. במתני' כו'. דף ק"ד ע"ב. ודייקו חוס'. דף ק"ה ע"ב.

חידושי הגר"א

[ח] סעיף מ"ח. הסומא. נ"ב, וכ"ל ההג"ה לקמן סוף סימן קע"ב וסעיף ס"ו. ועיין משנת מנל מאש ס' ק"ב ונפשוטות פרה שושן חלק אה"ע כלל ב' ס' א' ג' ג':

ד"ה שנינו] הביא ראייה מגמרא זו לתירוץ ב'), (וכן כתב בשלטי גבורים דף שס"ב ע"ב [בריי"ף מגילה יד. אות א] בלי ראייה וע"ש). ואם כן הוא הדין הדפסת הש"ס והלימוד שהתירו בתורה שבעל פה מתוך הכתב משום עת לעשות לה' היינו משום לימוד היחידים, משא"כ לצבור הלומדים יחד היה גם כן מותר. ומעתה כל מה שקבוע לאמרו בצבור מותר ליחיד לאמרו בעל פה, דכיוצא בזה כתב הרבינו יונה גבי תפילה בכל לשון כבשו"ע [או"ח] סוף סימן ק"א.

* והנה אחר דנהגו ברוב תפוצת ישראל לאמור תילים בציבור בכל יום, ודאי דלאו לשם תורה נהגו כך רק לעורר רחמים ולהגביר חסדי דוד הנאמנים ולהעביר גילולים ולהשבית אויב וקטרוגים כענין זמירות, ואחר דנאמרים יום יום מקרי גם כן שגור ורגיל בפי כל, דרובא ככולא, ומותר לפי כל התירוצים הנ"ל. משא"כ אמירת המעמדות מה שיש בו ממקראות וש"ס כדי ללמוד מקרא ומשנה וש"ס ונתיסד בקרוב בזמנינו. נראה לי.

יאיר חיים בכרך

דהוא הדין נביאים וכתובים, עולים בקנה אחד והוא הנכון, שכל מה שאנו אומרים בבית הכנסת פסוקא דזמרא וברוך ה' לעולם אמן ואמן ויהי בנסוע הארון ובנחה יאמר וגו' הכל הם שבחות והודאות רחמים ותחנונים לפני המקום. ואע"פ דיסדו פרשת וידבר ואיזהו מקומן ובריייתא דרבי ישמעאל נגד מקרא ומשנה ותלמוד, מכל מקום יש בו צד חיוב במקום קרבן כמו שכתב הרבינו יונה בהדיא. * ואע"פ דמכל מקום קשיא ברייתא דרבי ישמעאל, יש לומר דהואיל דמנהג פשוט מקדמונים לאמרה הוי כדבר שבחובה ומותר לאמרה בעל פה. וטעמים דדבר שבחובה מותר הוא קרוב למה שאמרו בירושלמי דכל דבר שבחובה הוי כענין פסוקים שבתפלה דחובה לאמרם והוי ענייני תחינה ורצוי, וכל שאומרים בשעת תפילה לא פלוג ושרי. ואפילו קריאת ויחל והפטרה רחמי וענייני מוסר להתעוררות הם.

ובספרי [מקור חיים שם] כתבתי דנראה לי תירוץ מספיק על פי גמרא ערוכה דמסכת תענית [כת]. דלציבור שרי (והסמ"ג [הלכות מגילה

סימן קעו

משתמש בכלים שבורים, רק דמשם אין ראייה, דההיא לא מקרי מום על פי האמת וכל לב נשבר שפיר מקרי צדיק תמים, משא"כ מום בגוף יש לומר כל מום רע.

ומימי לא עלה על לבי דפסול משום דתפלה במקום קרבן וכהן העובד צריך שיהיה בלי מום, כמו שעלה על דעתך ואמרת דאם כן

שאלה

תמהת על אשר שמעת שהרע בעיני * שהעבירו שם ק"ק פלוני סומא באחת מעיניו בימים הנוראים [עיין שו"ת רדב"ז [חלק ד] סימן נ"ט [אלף קלא] על תוקע סומא]. מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי. וידעתי בני ידעתי מה שאמרו רז"ל [ויקרא ובה פרשה ז, ב] שהקב"ה

* ואע"פ דמכל מקום קשיא ברייתא דרבי ישמעאל, יש לומר דהואיל דמנהג פשוט מקדמונים לאמרה הוי כדבר שבחובה ומותר לאמרה בעל פה. צ"ע בדבריו, שהרי ברייתא דרבי ישמעאל ודאי אינה בכלל דברים שבכתב, שהרי ברייתא היא, ופשוט שמותר לאמרה בעל פה, וצ"ע.

* והנה אחר דנהגו ברוב תפוצת ישראל לאמור תילים בציבור בכל יום וכו' מקרי גם כן שגור ורגיל בפי כל וכו' ומותר. עיין בחיי אדם כלל ח אות יא שחלק על דברי רבינו אלו, ולדעתו אין לומר תהלים בעל פה כיון שאינם שגורים כפי כל. ועיין עוד בכף החיים או"ח סימן מט ס"ק ו בשם חסד לאברהם שאסר. וראה עוד בשדי חמד פאת השדה כללים מערכת ד כלל ד ובשו"ת חתם סופר יו"ד סימן קצא.

* שהעבירו שם ק"ק פלוני סומא באחת מעיניו בימים הנוראים וכו'. עיין שאילת יעב"ץ חלק א' סימן ע"ה וחלק ב' סימן ס"ז. ועיין שו"ת בניו ציון חלק א' סימן ה' (בית דוד).

חות

סימן קעו

יאיר

תקנ

למה לא חשיב ליה במעלות ומידות דש"ץ פרק ב' דתענית [טז], אף דזה ודאי לא קשיא דשם מיירי בסתם אדם בלתי חסרון בגוף. מכל מקום לא מחשבותיך מחשבתי, דברור דאין לדמותו לכהן בכהאי גוונא דאם כן כל אדם נמי כמו שכתב הטור [או"ח] סימן צ"ח. ועוד שהרי כתב הרא"ש הביאו הטור [שם] סימן נ"ג שאין להתרעם על חזן שהוא ממשפחה בזויה שטוב לקרב מזרע רחוקים ע"ש, וכהאי גוונא בכהן העובד לא, שהרי אמרו רז"ל [קדושין עו.] אין בודקין ממזבח ולמעלה. ואפילו גר כשר להיות ש"ץ.

* ועם כל זה קראתי תגר כמו שכתבת, כי נראה לי דבתרדומיהו איכא למיחש מיהא היכא דאיכא אחר הגון וראוי כיוצא בזה, כי ידוע שרמ"ח איברים הם כסא ודמות לרמ"ח אורות עליונים ורמ"ח איברים רוחניים שבנשמה, ואם

כן כל כהאי גוונא הרי הכסא פגום. והפילוסופים כתבו בהפקד חוש מה יפקד מושכל מה, ועיין עקידה פרשת שמות שער ל"ה דף צ"ז ע"ב, [ובתיקונים פה עכו"ם פגום להשריית שכינה]. וכיוצא בזה כתבתי במקום אחר שאין ליתן לכתחילה לברך ברכת המזון לקטוע אצבע ואפילו למוכה שחין, דלא עדיף זה מידי מוזהמות דצריך להעביר הזוהמא כב[או"ח] סימן (קכ"א) [קפא], הכא נמי אפשר באחר. מלבד מה שיש בזה העדר כבוד למצוה ואפילו בנגלה הקריבהו נא לפחתך, אף כי על פי הנסתר יש תילי תילים סודות נסתרים באברי הגוף גם בפרקי הידים אפס קצתם תמצא בהקדמה בן מאה שנה, ויש כאן חסרון שפע בכוס של ברכה העליון.

יאיר חיים בכרך

סימן קעז

אהובי אהוב ואוהב דבוק מאח. באשר שמעתי ממך בהיותך עמי במחיצתי פה שנתקשה לך סוגיא דפרק הדר [עירובין סד:] בדין דרך מיל ושינה כל שהו מפיגין לפי כל הפוסקים שדברו בה, ולא היה אז שעת הכושר לדבר בך דרך שיקלא וטריא באותו ענין, אבל בשפרפרא בנגהי בימי מועד עינתי ומצאתי שקדמונים אחזו שער גם המה הרגישו על הראשונים שלפניהם.

הנה הרב בעל ש"כ ביו"ד סימן רמ"ב ס"ק (י"ז) [יט] תמה על הרב הב"ח שם דכתב דאין חלוק בין רכוב למהלך, וכתב דאפשר דסבירא ליה כשנויא קמא דש"ס [שם] וכדעת הסמ"ג [לאוין ש], ומיירי הב"ח בשתה רק רביעית. ומכל מקום תמה דהוה ליה לבאר

דביותר מרביעית סגי ברכוב ג' מילין. והרב מהר"ל חנליש [חדושי הגהות לטור אות ב] הרגיש וכתב על מה שכתב הטור או"ח סימן צ"ט בשם בה"ג דרכוב ודאי מפיגה יין אע"פ דגמרא ערוכה היא [שם], ומהרש"א בחדושי אגרות [עירובין שם ד"ה רכוב] הניח זה בתימא, ואפשר משום דלמה דמטיק בגמרא [שם] השתא דאתית להכי לרמי בר אבא נמי לא תקשי רכוב שאני, ולהוה שנוייה רכוב נמי מטריד וגרע ומשום הכי השמיטוהו הרי"ף והרא"ש, לכן כתב הטור הדין בשם בה"ג. ומכל מקום לא אתי שפיר לישיב טעם השמטת הרי"ף והרא"ש, דעל כל פנים הוה להו לכתוב דין רכיבה, אי להקל דמפיג יין אפילו ביתר מרביעית אי להחמיר דגם ברביעית בעי ג' מילין, [עכ"ד מהר"ל חנליש שם].

* ועם כל זה קראתי תגר וכו' מלבד מה שיש בזה העדר כבוד למצוה וכו' על פי הנסתר יש תילי תילים סודות נסתרים באברי הגוף גם בפרקי הידים וכו'. ולענ"ד אין לי עסק בנסתרות אבל כפי הפשט דין פשוט הוא [או"ח] סימן נ"ג דסומא יורד לפני התיבה ולא נאסר אלא לקרות בתורה אם הוא סומא משתי עיניו יע"ש. ולא מצאנו שידחה כשיש אחר, ואחר שעלה לא ירד. ולא ראינו מי שמחלק בזה (רוני יהודה).

